

**ОБМЕЖЕННЯ,
ЯКИХ УКРАЇНА МАЄ ДОТРИМУВАТИСЬ
АБО БРАТИ ДО УВАГИ, ЗДІЙСНЮЮЧИ
ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИТЦВО
З ІНОЗЕМНИМИ ДЕРЖАВАМИ**

З М І С Т

1. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ЧЛЕНСТВОМ В ООН	3
2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ ЯК ДЕРЖАВИ-УЧАСНИЦІ ОБСЄ	17
3. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ МІЖНАРОДНИХ РЕЖИМІВ ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ	18
4. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ ДНЯЗ, КБТЗ, КХЗ, ОТТАВСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ, КОНВЕНЦІЇ ПРО „НЕГУМАННУ” ЗБРОЮ	18
5. ЗАСТЕРЕЖЕННЯ, ЯКІ ДОЦІЛЬНО БРАТИ ДО УВАГИ В КОНТЕКСТІ КУРСУ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКУ ІНТЕГРАЦІЮ	20
6. ЗАСТЕРЕЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ІЗ США	22

1. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ЧЛЕНСТВОМ В ООН

Рада Безпеки ООН на підставі глави VII Статуту ООН може запроваджувати примусові заходи (збройове ембарго, замороження активів, заборона на пересування, секторальні санкції), необхідні для підтримки або відновлення міжнародного миру і безпеки. На сьогодні діють низка санкційних режимів, спрямованих на підтримку політичного врегулювання конфліктів, ядерного нерозповсюдження і боротьби з тероризмом.

До переліку країн, стосовно яких РБ ООН запроваджені повні або часткові обмеження на постачання озброєнь і товарів подвійного використання, у тому числі таких, що можуть бути використані у створенні зброї масового знищення (ЗМЗ) та засобів її доставки, входять:

- **Демократична Республіка Конго;**
- **Ємен;**
- **Індія і Пакистан;**
- **Ірак;**
- **Іран;**
- **Корейська Народно-Демократична Республіка;**
- **Ліван;**
- **Лівія;**
- **Сомалі;**
- **Судан;**
- **Південний Судан**
- **Центральноафриканська Республіка;**
- **Гаїті;**
- **Держави-члени Економічної співдружності західно-африканських держав (ECOWAS).**

Крім того, існують застереження РБ ООН, які доцільно брати до уваги у контексті відносин з Азербайджаном, Вірменією, Грузією, Сирією, Малі.

Окремі заборони і обмеження запроваджені РБ ООН у контексті протидії міжнародному тероризму, розповсюдженню ЗМЗ та з метою контролю над передачами легких озброєнь і стрілецької зброї.

Детальна інформація щодо введених ООН обмежень, у тому числі на торгівлю озброєннями, доступна за адресою:

<https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/information>.

Консолідований санкційний список РБ ООН розміщено за посиланням <https://main.un.org/securitycouncil/en/content/un-sc-consolidated-list>.

Демократична Республіка Конго

Початково заборони і обмеження стосовно ДРК були запроваджені резолюцією РБ ООН 1493 (2003). У подальшому режим санкцій змінювався, розширювався і подовжувався у відповідності до таких резолюцій РБ ООН: 1533 (2004) (створено Комітет з санкцій 1533), 1552 (2004), 1596 (2005), 1616 (2005), 1649 (2005), 1698 (2006), 1756 (2007), 1771 (2007), 1807 (2008), 1857 (2008), 1896 (2009), 1952 (2010), 2021 (2011), 2078 (2012), 2136 (2014),

2198 (2015), 2293 (2016), 2360 (2017), 2424 (2018), 2478 (2019) та 2528 (2020), 2641 (2022), 2667 (2022), 2688 (2023).

Резолюція РБ ООН 2738 (2024) постановляє продовжити до **1 липня 2025 року** дію введених резолюцією 2293 (2016) заходів щодо озброєнь, транспорту, фінансів і поїздок, а також продовжити до **1 серпня 2025 роки** мандат Групи експертів, яка надає допомогу роботі відповідного санкційного Комітету. Крім цього, Група експертів кожні 12 місяців має надавати Комітету пропозиції щодо оновлення даних у переліку санкцій щодо ДРК.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1533>.

На виконання резолюцій РБ ООН 1493 (2003), 1533 (2004), 1596 (2005), 1616 (2005), 1649 (2005), 1771 (2007) і 1807 (2008) були ухвалені постанови КМУ від 12.07.2006р. №963 „Про виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо Демократичної Республіки Конго”, від 28.11.2007р. №1369 „Про внесення змін до постанови КМУ від 12.07.2006р. №963” та від 03.09.2008р. №785 „Про внесення змін до постанови КМУ від 12.07.2006р. №963”.

Ємен

Заборони і обмеження встановлені Резолюціями РБ ООН 2140 (2014) і 2216 (2015).

Резолюція 2216 (2015) (п.14-17) визначає, що усі держави-члени мають вжити необхідних заходів, щоб не допускати прямої або непрямої поставки, продажу або передачі озброєнь і пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх видів; надання технічної допомоги, послуг з навчання, фінансової або іншої допомоги, пов'язаної з військовою діяльністю або наданням, обслуговуванням або використанням будь-яких озброєнь і пов'язаних з ними матеріальних засобів, включаючи надання збройного найманого персоналу, фізичним і юридичним особам, визначених заснованим резолюцією 2140 (2014) (п.19) Комітетом.

У подальшому режим санкцій змінювався, розширювався і подовжувався у відповідності до таких резолюцій РБ ООН: 2201 (2015), 2204 (2015), 2216 (2015), 2266 (2016), 2342 (2017), 2402 (2018), 2456 (2019) та 2511 (2020), 2564 (2021), 2624 (2022), 2675 (2023) та 2758 (2024).

Резолюцією РБ ООН 2758 (2024) продовжено санкції до **15 листопада 2025 року**, а також подовжено мандат відповідної Групи експертів до **15 грудня 2025 року**.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/2140>.

На виконання резолюцій РБ ООН 2201 (2015), 2204 (2015), 2216 (2015), 2266 (2016), 2342 (2017), 2402 (2018), 2456 (2019) та 2511 (2020) було ухвалено Указ Президента України від 19.02.2021 № 65/2021 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 19 лютого 2021 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) згідно з резолюціями Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй щодо Єменської Республіки".

Індія, Пакистан

Резолюція РБ ООН 1172 від 06.06.1998р. засудила ядерні випробування, проведені Індією і Пакистаном у травні 1998 року і закликала всі держави запобігати експорту обладнання, матеріалів і технологій, які у будь-який спосіб

могли б сприяти здійсненню в Індії або Пакистані програм у сфері ядерної зброї або балістичних ракет, здатних доставляти таку зброю.

Детальна інформація про зазначених обмежень міститься за посиланням [https://undocs.org/S/RES/1172\(1998\)](https://undocs.org/S/RES/1172(1998)).

Ірак

У зв'язку з вторгненням Іраку до Кувейту резолуцією РБ ООН 661 (1990) було запроваджене ембарго на постачання до цієї держави всіх товарів та продукції, включаючи зброю та інше військове обладнання (п.3с), крім тих, що спрямовані на медичні цілі або пов'язані з продуктами харчування, які постачаються в рамках гуманітарної допомоги.

Резолуцією РБ ООН 687 (1991) встановлено, що держави повинні утримуватися від продажу або поставок до Іраку озброєнь і військових матеріалів усіх видів, зокрема звичайних озброєнь, а також хімічної, біологічної і ядерної зброї, їх компонентів, відповідних технологій і персоналу. Пункт 25 наголошує, що зазначена заборона має виконуватися незалежно від наявності будь-яких контрактів, угод, ліцензій та інших домовленостей.

Резолуцією РБ ООН 1483 (2003), зважаючи на певне покращення політичної ситуації в Іраку, знято обмеження на постачання товарів до Іраку за виключенням тих, що стосувалися поставок продукції та послуг військового призначення. Водночас, обмеження, що залишилися, не стосувалися поставок продукції військового призначення для потреб тимчасової адміністрації Іраку у зв'язку з необхідністю виконання нею відповідних резолюцій РБ ООН (п.10).

Резолуцією РБ ООН 1546 (2004) (п.21) встановлюється, що заборона на продаж або постачання Іраку озброєння та відповідного військового майна, запроваджена попередніми резолюціями, не розповсюджуватиметься на озброєння та майно, необхідне уряду Іраку або багатонаціональним силам для досягнення цілей даної резолюції.

Детальна інформація про діючі обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1518>.

Іран

У розвиток укладеного у 2015 році Спільного всеохоплюючого плану дій (СВПД) з врегулювання питання щодо ядерної програми Ірану, з 16.01.2016 скасовано дію резолюцій РБ ООН 1696 (2006), 1737 (2006), 1747 (2007), 1803 (2008), 1835 (2008), 1929 (2010) і 2224 (2015). Незважаючи на припинення дії санкційного Комітету щодо Ірану, фактично певні заборони і обмеження стосовно Ірану продовжували діяти у відповідності до резолюції РБ ООН 2231 (2015).

У Додатку В резолюції РБ ООН 2231 (2015) міститься повний перелік санкцій, які лишаються чинними стосовно Ірану після укладення СВПД. Так, на сьогодні чинними лишаються обмеження на постачання до Ірану ракетних та цивільних ядерних технологій. Водночас, починаючи з 18 жовтня 2020 року, припинилася дія заборон і обмежень на постачання з/до Ірану звичайних озброєнь (пп. 5 та 6 b) Додатка В резолюції) та на пересування включених до «списку 2231» осіб (п.6 (e) Додатку В резолюції).

При цьому слід відзначити, що у чинному режимі «формату 2231» запроваджено механізм виключень на основі «case-by-case», який передбачає отримання у кожному окремому випадку дозволу РБ ООН на діяльність, щодо якої продовжують діяти обмеження (наприклад, у ядерній сфері, у питаннях засобів

доставки ядерної зброї), що є суттєвим пом'якшенням режиму у порівнянні з повною заборонаю на таку діяльність, яка діяла до 16 січня 2016 року.

Указом Президента України від 15.06.2016 р. № 253/2016 було введено в дію Рішення Ради нацбезпеки і оборони України від 20 травня 2016 року "Про виконання резолюції Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй від 20 липня 2015 року № 2231 щодо Спільного всеосяжного плану дій в частині секторальних санкцій".

Наразі інформація щодо обмежень до іранських фізичних та юридичних осіб, що залишилися під дією санкцій, перенесена до Консолідованого санкційного списку РБ ООН <https://www.un.org/securitycouncil/content/un-sc-consolidated-list>.

У зв'язку з активною підтримкою Іраном держави агресора та постачання до РФ озброєнь, боєприпасів та військової техніки рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 27 травня 2023 року "Про застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до Ісламської Республіки Іран", уведеного в дію Указом Президента України від 27.05.2023 № 308/2023 та затвердженого постановою Верховної Ради України від 29.05.2023 № 3108-IX, строком на 50 років застосовано секторальні спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) до Ісламської Республіки Іран:

обмеження торговельних операцій з товарами, на міжнародні передачі яких поширюється дія Закону України "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання", з резидентами Ісламської Республіки Іран (повна заборона);

обмеження торговельних операцій з послугами, які пов'язані з постачанням, продажем, передачею, виробництвом або використанням товарів, на міжнародні передачі яких поширюється дія Закону України "Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання", з резидентами Ісламської Республіки Іран (повна заборона);

повне припинення транзиту ресурсів, польотів і перевезень резидентами Ісламської Республіки Іран територією України, пов'язаних з операціями, визначеними у підпунктах 1 і 2 цього пункту.

Корейська Народна Демократична Республіка (КНДР)

Після низки запусків балістичних ракет, здійснених КНДР, була схвалена резолюція РБ ООН 1695 (2006), згідно з якою держави зобов'язані запобігати передачі ракет і ракетних матеріалів, товарів і технологій, що можуть бути використані Пхеньяном у програмах зі створення ракет або зброї масового знищення.

Резолюцією РБ ООН 1718 (2006) запроваджено збройове ембарго, замороження активів і заборону на поїздки осіб, причетних до ядерної програми КНДР, заборону передач низки імпортованих і експортованих товарів, які могли б сприяти реалізації програм КНДР, пов'язаних з ядерною зброєю та іншими видами ЗМЗ, а також балістичними ракетами. Зазначене обмеження поширюється також на відповідну технічну підготовку, консультативну допомогу та послуги. Резолюцією також створено санкційний Комітет 1718.

Через тривалу провокативну політику Пхеньяна та неодноразові ядерні випробування і ракетні запуски, санкційний режим стосовно КНДР посилювався, зокрема введенням найбільш суворих цільових і секторальних санкцій та інших заборон і обмежень, закріплених у резолюціях РБ ООН 1874 (2009), 1928 (2010),

2087 (2013), 2094 (2013), 2270 (2016), 2321 (2016), 2371 (2017), 2375 (2017), 2397 (2017).

30 квітня 2024 року завершився мандат Групи експертів, що здійснює моніторинг стану дотримання північнокорейського санкційного режиму. Продовження зазначеного мандату було заблоковано рф у РБ ООН.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням: <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1718>.

На виконання резолюції РБ ООН 1718 (2006) була ухвалена постанова КМУ від 16.05.2007 № 746 „Про виконання резолюції Ради Безпеки ООН щодо Корейської Народно-Демократичної Республіки”.

Ліван

Резолюцією РБ ООН 1701 від 11.08.2006 р. було встановлено (п.15), що всі держави-члени мають здійснювати необхідні заходи для **недопущення**: а) продажу або поставки будь-якій юридичній або фізичній особі в Лівані озброєнь та пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх видів, включаючи зброю і боєприпаси, військові машини і техніку, воєнізоване спорядження і запасні частини до вищевказаних предметів, незалежно від того, чи походять ці предмети з їхньої території; б) надання будь-якій юридичній або фізичній особі в Лівані послуг з технічного навчання або технічної допомоги, пов'язаних з наданням, виготовленням, обслуговуванням або використанням засобів, перерахованих у підпункті (а). Зазначене **не поширюється** на озброєння, пов'язані з ним матеріальні засоби, навчання або допомогу, **які дозволені урядом Лівану або відповідними силами ООН** на цілі, зазначені в п.11 резолюції.

У резолюції РБ ООН 2433 (2018) констатовано, що ситуація в Лівані продовжує створювати загрозу міжнародному миру і безпеці, та особливо відзначено важливість повного дотримання заборони на продаж і поставку зброї і пов'язаних з нею матеріальних засобів, що була запроваджена резолюцією РБ ООН 1701 (2006).

Резолюція РБ ООН 2749 (2024) підтверджує незмінність ситуації в країні, відтак збройове ембарго щодо Лівану продовжує діяти на невизначений термін, але щонайменше до 31 серпня 2025 р., оскільки саме до цього часу продовжено мандат перебування у Лівані Тимчасових сил ООН.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням: <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1636>.

Лівія

Резолюцією РБ ООН 1970 (2011) (п. 9-13) було запроваджено збройове ембарго щодо цієї країни, зокрема стосовно озброєнь і пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх типів, включаючи зброю і боєприпаси, військові машини і техніку, напіввійськове спорядження і запчастини до вищевикладеного, а також надання технічної допомоги, навчання, фінансової та іншої допомоги, пов'язаної з військовою діяльністю (п.9). У резолюції також містяться положення щодо виключення з-під дії зазначених обмежень.

У подальшому режим санкцій змінювався, розширювався і подовжувався у відповідності до таких резолюцій РБ ООН: 1973 (2011), 2009 (2011), 2040 (2012), 2095 (2013), 2144 (2014), 2174 (2014), 2213 (2015), 2214 (2015), 2278 (2016), 2292 (2016), 2357(2017), 2420 (2018), 2473 (2019), 2526 (2020), 2578 (2021), 2635 (2022), 2684 (2023), 2733 (2024), 2780 (2025) та 2780 (2025).

Резолюцією РБ ООН 2780 (2025) санкційний режим було продовжено до 31 листопада 2025 р. та запропоновано Генеральному секретареві протягом п'яти місяців доповісти Раді Безпеки про її виконання.

Відповідно до пункту 1 резолюції РБ ООН 2780 (2025) продовжено на 6 місяців з дати схвалення дію повноважень, первісно запроваджених резолюцією 2292 (2016) і востаннє продовжених резолюцією 2733 (2024), які передбачають проведення державами-членами огляду суден, що прямують до Лівії, у разі наявності інформації про можливе порушення ними запровадженого резолюцією 1970 (2011) збройного ембарго, а також вилучення відповідних вантажів у разі підтвердження такої інформації з подальшим інформуванням санкційного Комітету.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1970>.

На виконання резолюцій РБ ООН 1970 (2011), 1973 (2011), 2009 (2011), 2016 (2011), 2017 (2011) і 2022 (2011) була ухвалена постанова КМУ від 18.04.2012 р. № 302 „Про виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо Лівійської Арабської Джамагирії”.

Сомалі

Резолюцією РБ ООН 733 (1992) було запроваджене всеохоплююче, повне та безстрокове (поки РБ ООН не прийме іншого рішення) ембарго на постачання всіх видів озброєнь і військового обладнання до Сомалі (п.5).

У подальшому встановлений режим санкцій підтверджувався і частково змінювався відповідно до таких резолюцій РБ ООН: 1356 (2001), 1425 (2002), 1519 (2003), 1558 (2004), 1587 (2005), 1630 (2005), 1676 (2006), 1724 (2006), 1725 (2006), 1744 (2007), 1766 (2007), 1772 (2007), 1801 (2008), 1811 (2008), 1814 (2008), 1844 (2008), 1853 (2008), 1907 (2009), 1910 (2010), 1916 (2010), 1950 (2010), 1964 (2010), 1972 (2011), 2010 (2011), 2020 (2011), 2060 (2012), 2077 (2012), 2093 (2013), 2111 (2013), 2125 (2013), 2142 (2014), 2182 (2014), 2184 (2014), 2244 (2015), 2317 (2016), 2385 (2017), 2444 (2018), 2498 (2019), 2551 (2020), 2662 (2022), 2713 (2023) та 2776 (2025).

Резолюція РБ ООН 2713 (2023) переформатувала санкційний режим щодо Сомалі шляхом запровадження у п. 4 ембарго на постачання зброї, боєприпасів та військового обладнання до Сомалі з метою запобігання намірам Аш-Шабааб та інших недержавних угруповань підірвати мир і безпеку в Сомалі та регіоні, а також заборони фінансування усіх поставок зброї, боєприпасів та військової техніки.

Відповідно до п.33 резолюції РБ ООН 2713 (2023) зазначені заходи не застосовуються до Уряду Федеративної республіки Сомалі та підпорядкованих йому Національної армії Сомалі, Національного агентства розвідки та безпеки, Національної поліції Сомалі та Корпусу охорони Сомалі.

Резолюція 2776 (2025) продовжує до 31 грудня 2025 року термін дії положень пунктів 15 и 17 резолюції 2182 (2014) і пункту 5 резолюції 2607 (2021) стосовно надання дозволу на огляд суден у разі наявності підозри перевезення ними підсанкційних товарів, та дозволу на їх вилучення і утилізацію.

Пунктом 25 продовжено до 13 січня 2026 року мандат Групи експертів, яка відстежує стан дотримання санкцій стосовно угруповання «Аш-Шабааб» у Сомалі.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням: <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/2713>.

На виконання резолюцій РБ ООН 733 (1992), 1425 (2002), 1744 (2007), 1844 (2008) були ухвалені постанови КМУ від 25.12.2002р. №1955 „Про виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо Сомалійської Демократичної Республіки”, від 20.06.2007р. №841 „Про внесення змін до постанови КМУ від 25.12.2002р. № 1955”, від 17.11.2010р. № 1058 „Про внесення змін до постанови КМУ від 25.12.2002р. № 1955” та від 23.10.2013р. №778 „Про внесення змін до пункту 1 постанови КМУ від 25.12.2002р. № 1955”. Станом на червень 2025 року ці постанови є чинними.

Судан (Дарфур)

У зв'язку з конфліктом в регіоні Дарфур (Судан), резолюцією РБ ООН 1556 (2004) запроваджено обмеження на постачання озброєнь та пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх видів, включаючи зброю і боєприпаси, військові транспортні засоби і техніку, напіввійськове спорядження та запасні частини для всього зазначеного вище, а також відповідних послуг та технічної допомоги **всім неурядовим утворенням і окремим особам, які діють в штатах Північний, Південний та Західний Дарфур в Судані** (п. 7 і 8).

Зазначені обмеження, згідно з п.9 резолюції, **не поширюються** на поставки та надання послуг для потреб офіційних операцій спостереження, контролю та підтримки миру; поставки несмертельного військового спорядження, що призначається виключно для гуманітарного використання; поставок захисного одягу, включаючи бронежилети та військові каски, для особистого використання персоналом ООН, спостерігачами за дотриманням прав людини, представниками ЗМІ, співробітниками гуманітарних організацій та установ, які займаються питаннями розвитку.

У подальшому встановлений режим санкцій підтверджувався, змінювався і доповнювався відповідно до таких резолюцій РБ ООН: 1591 (2005), 1779 (2007), 1841 (2008), 1945 (2010), 1982 (2011), 2035 (2012), 2091 (2013), 2138 (2014), 2200 (2015), 2265 (2016), 2340 (2017), 2400 (2018), 2455 (2019), 2508 (2020), 2562 (2021), 2620 (2022), 2676 (2023), 2725 (2024) та 2772 (2025).

Обмеження не застосовуються до допомоги і поставок, що надаються на підтримку Всеохоплюючої мирної угоди, а також до пересувань військової техніки і поставок в регіон Дарфур, які будуть завчасно погоджуватися з відповідним Комітетом на прохання уряду Судану.

Резолюція РБ ООН 2772 (2025) продовжує мандат Групи експертів стосовно Судану до 12 березня 2026 р.

Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням: <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1591>.

На виконання резолюцій РБ ООН 1556 (2004) і 1591 (2005) була ухвалена постанова КМУ від 18.01.2006р. №29 „Про виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо Судану”.

Південний Судан

У зв'язку із відсутністю прогресу у галузі мирного врегулювання у Республіці Південний Судан резолюцією РБ ООН 2428 (2018) (п. 4) **запроваджено збройове ембарго стосовно Південного Судану** (початково діяло до 31 травня 2019), що поширюється на озброєння і пов'язані з ними матеріальні засоби усіх видів, включаючи зброю і боєприпаси, військові транспортні засоби та техніку, напіввійськове спорядження і запасні частини до вищезазначених категорій, а

також на технічну допомогу, навчання, фінансову та іншу підтримку, пов'язану з військовою діяльністю, технічне обслуговування та експлуатацію озброєнь і пов'язаних з ними матеріальних засобів, включаючи надання військового персоналу для його використання як найманців, незалежно від країни походження.

Водночас, згідно з п.5 ембарго не поширюється на озброєння та суміжні матеріали, необхідні для діяльності ООН, в т.ч. Місії ООН в Південному Судані (UNMISS) та Тимчасових сил із забезпечення безпеки в Аб'ей (UNISFA), а також нелетальної військової техніки для гуманітарних потреб або захисту, зброї та боєприпасів, які використовуються державами-членами на території Південного Судану відповідно до норм міжнародного права з метою забезпечення захисту або евакуації своїх громадян, озброєння, яке є необхідним для підтримки виконання положень Угоди про вирішення конфлікту від 2015 р.

Крім того, дозволяється продаж або передача озброєнь та суміжних матеріалів, а також надання технічної допомоги та особового складу в Південний Судан за умови отримання відповідного попереднього дозволу Комітету 2206, заснованого у відповідності до резолюції РБ ООН 2206 (2015).

Резолюціями РБ ООН 2633 (2022), 2683 (2023), 2731 (2024) та 2781 (2025) дію відповідних заборон і обмежень було продовжено на річний період (наразі діє до 31 травня 2026 року), а також продовжено мандат відповідної Групи експертів до 1 липня 2026 року.

Резолюцією РБ ООН 2683 (2023) встановлено, що вимоги стосовно повідомлень Комітету, визначні п.2 резолюції РБ ООН 2633 (2022), більше не застосовуються до постачання, продажу чи передачі несмертоносного військового майна виключно на підтримку виконання мирної угоди і надання відповідної технічної допомоги чи організації відповідного навчання, що стосуються несмертоносного військового майна.

Детальна інформація про діючі обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням: <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/2206>.

На виконання резолюції РБ ООН 2206 (2015) було ухвалено Рішення РНБО України від 17.03.2018, введене в дію указом Президента України від 17.03.2018 № 71/2018. На виконання резолюцій РБ ООН 2428 (2018), 2471 (2019), 2521 (2020), 2577 (2021), 2633 (2022) та 2683 (2023) було прийнято розпорядження КМУ від 05.12.2023 № 1115-р.

Центральноафриканська Республіка (ЦАР)

У зв'язку з різким погіршенням безпекової ситуації в ЦАР, резолюцією РБ ООН 2127 (2013) було вперше запроваджено збройове ембарго стосовно даної країни та започатковано санкційний Комітет РБ ООН і відповідну Групу експертів щодо ЦАР (п. 54-55, 57, 59). Зокрема, усі держави члени повинні застосовувати необхідні заходи щодо недопущення прямого чи опосередкованого постачання, продажу чи передачі ЦАР - зі своєї території, через свою територію чи своїми громадянами або з використанням морських чи повітряних суден під своїм прапором - озброєнь і пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх типів, включаючи зброю і боєприпаси, військові машини та майно, напіввійськове майно і запчастини до усього вказаного вище, а також технічної допомоги, навчання, фінансової та іншої допомоги, пов'язаної з військовою діяльністю або наданням, технічним обслуговуванням чи використанням будь-яких озброєнь і пов'язаних з ними матеріальних засобів, включаючи надання озброєного найманого персоналу, незалежно від країни його походження.

У подальшому збройове ембарго, а також мандати Комітету 2127 і Групи експертів подовжувалися на наступні однорічні періоди резолюціями РБ ООН 2134 (2014), 2196 (2015), 2262 (2016), 2339 (2017), 2399 (2018), 2454 (2019), 2488 (2019), 2536 (2020), 2588 (2021) та 2648 (2022).

Резолюцією РБ ООН 2488 (2019) запроваджено окремі зміни до збройового ембарго в сторону його послаблення. Зокрема, пунктом 2 (g) визначено, що ембарго більше не застосовуватиметься до поставок озброєнь калібром 14,5 мм або менше, а також боєприпасів та компонентів до такої зброї, для сил безпеки ЦАР, про що має бути заздалегідь повідомлено Комітет. Ембарго також більше не застосовуватиметься до поставок озброєння та інших товарів, які не перелічені у пункті 2 (g), для силових структур ЦАР, за умови попереднього схвалення Комітетом таких поставок. Держава-член, міжнародна, регіональна чи міжрегіональна організація, що постачає згадані товари, має не пізніше ніж за 20 днів повідомити Комітет про заплановане здійснення такої поставки.

У п. 1 (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h) резолюції РБ ООН 2648 (2022) оновлено винятки зі збройного ембарго. Поставання відповідно до п. 1 (a), (b), (c), (d), (f), (g), здійснюються за умови попереднього повідомлення Комітету. Поставання відповідно до п. 1 (h), потребують попереднього схвалення Комітету.

Резолюцією 2745 (2024) (п.1) було скасовано ембарго на поставання зброї для ЦАР, яке було первісно запроваджене резолюцією РБ ООН 2127 (2013).

Водночас, відповідно до пункту 2, на період до 31 липня 2025 року всі держави-члени повинні вживати заходів для запобігання поставанням, продажу чи передачі зброї та пов'язаних з нею матеріальних засобів усіх видів для озброєних груп та пов'язаних з ними осіб, що діють у ЦАР, включаючи будь-яку допомогу, пов'язану з військовою діяльністю.

У разі виявлення предметів, заборонених п. 2, держава-член може їх вилучати з відповідним повідомленням санкційного Комітету щодо ЦАР. При цьому, відповідно до пункту 4, зберігається дія раніше запровадженої заборони на поїздки та замороження активів для підсанкційних осіб, пов'язаних із ЦАР.

Цією ж резолюцією РБ ООН продовжила до 31 серпня 2025 року мандат Групи експертів, яка відтепер називатиметься Групою експертів відповідно до резолюції 2745 (2024).

Детальна інформація про запроваджені обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням: <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/2127>.

Gaïmi

Резолюцією РБ ООН 2653 (2022) з метою протидії бандитизму у Гаїті запроваджено низку санкцій терміном на 1 рік, включаючи заборону на поїздки, замороження активів та адресне збройове ембарго до фізичних / юридичних осіб, внесених до санкційного списку.

Започатковано Комітет РБ ООН по санкціям щодо Гаїті і визначено його мандат (п.19-20 резолюції 2653 (2022)). Утворено відповідну Групу експертів та визначено її мандат (п.21). Визначено критерії для внесення Комітетом фізичних / юридичних осіб до санкційного списку (п.15-18).

Резолюцією РБ ООН 2699 (2023) на заміну адресному збройовому ембарго, введеному п.11 резолюції 2653 (2022), запроваджується збройове ембарго до Гаїті.

Зокрема, пунктом 14 зазначеної резолюції визначено, що протягом первісного періоду в один рік з дати прийняття цієї резолюції всі держави-члени повинні вжити необхідних заходів для запобігання прямому або непрямому

постачанню, продажу чи передачі Гаїті — з їхньої території або через їхню територію, або їх громадянами, або з використанням морських або повітряних суден під їх прапором — стрілецької зброї, легких озброєнь та боєприпасів, і ухвалює також, що цей захід не застосовується до:

а. постачання, продаж або передачі стрілецької зброї, легких озброєнь або боєприпасів місії ООН або місії, санкціонованої ООН, або підрозділу з безпеки, що діє під командуванням уряду Гаїті, для використання цими структурами або за погодженням з ними виключно для досягнення цілей миру та стабільності в Гаїті;

б. іншій поставці, продажу або передачі Гаїті стрілецької зброї, легких озброєнь та боєприпасів, попередньо санкціонованої Комітетом, заснованим резолюцією 2653 (2022), для досягнення цілей миру та стабільності в Гаїті.

Резолюцією РБ ООН **2752 (2024)** продовжено санкції до **18 жовтня 2025 року**, а також подовжено мандат відповідної Групи експертів до **18 листопада 2025 року**.

Детальна інформація про обмеження про запроваджені резолюціями РБ ООН 2653 (2022) та 2699 (2023) обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням:

<https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/2653>

На виконання резолюцій РБ ООН 2653 (2022) та 2699 (2023) було ухвалено розпорядження КМУ від 13.06.2024 № 546-р.

Держави-члени Економічної співдружності Західно-Африканських держав (ECOWAS)

Держави-члени ECOWAS: **Бенін, Буркіна-Фасо, Кабо-Верде, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Кот-д'Івуар, Ліберія, Малі, Нігер, Нігерія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Того.**

Безстроковий мораторій на експорт, імпорт та виробництво легких озброєнь та стрілецької зброї (ЛОСЗ) у Західній Африці був встановлений на саміті держав регіону Західної Африки 31 жовтня 1998 року в Абуджі (Нігерія).

14 червня 2006 року державами ECOWAS була ухвалена Конвенція ECOWAS з ЛОСЗ, боєприпасів до них та інших супутніх матеріалів, яка набула чинності 29 вересня 2009 року і трансформувала раніше встановлений мораторій.

Зокрема, **стаття 3 Конвенції забороняє передачі ЛОСЗ та супутніх матеріалів на територію, з території або через територію країн-членів ECOWAS.** Згідно із статтею 4, держава-член ECOWAS може просити про звільнення від вказаних обмежень для забезпечення законних потреб національної безпеки і оборони, участі в міжнародних миротворчих операціях. Відповідно до статті 5, країна-член ECOWAS, що має намір ввезти певний вид легкого озброєння, робить відповідний запит до Виконавчого секретаріату ECOWAS з наданням детальної інформації про вид озброєнь, обсяги і терміни поставок, постачальника, кінцевого споживача тощо. Кінцеве рішення щодо дозволу/відмови у здійсненні експортно-імпоротної операції ухвалюється всіма державами-членами ECOWAS консенсусом.

У резолюціях РБ ООН 1306 (2000), 1343 (2001), 1467 (2003), 1478 (2003) міститься заклик до держав-членів ООН дотримуватись мораторію ECOWAS на імпорт, експорт та виробництво ЛОСЗ у регіоні Західної Африки та підвищувати ефективність зазначеного мораторію.

Необхідність дотримання зазначеного мораторію ECOWAS була також підтверджена в рамках міжнародного режиму контролю за експортом звичайних озброєнь – Вассенаарська домовленість.

28 січня 2024 року Нігер, Малі та Буркіна-Фасо оголосили у спільній заяві про те, що вони “невідкладно” виходять з ECOWAS. Згідно з протоколом ECOWAS, негайний вихід неможливий, і три країни-члени можуть залишатися в блоці до року. У заяві ECOWAS з цього приводу відзначено, що “Буркіна-Фасо, Нігер і Малі залишаються важливими членами Співтовариства”. ECOWAS вважає членство зазначених держав призупиненим.

Міністри закордонних справ Нігер, Малі та Буркіна-Фасо зустрілися 26 січня 2025 року в Уагадугу в очікуванні майбутніх переговорів з ECOWAS. З 29 січня 2025 року розпочався шестимісячний «перехідний період» після офіційного виходу з ECOWAS зазначених трьох країн. Три країни Сахелю відхилили будь-яку можливість скасування свого рішення про вихід.

Азербайджан та Вірменія

У резолюції РБ ООН 853 від 29.07.1993р. (п.10) міститься заклик до всіх держав утриматися від постачань будь-якого виду зброї та військового спорядження, які могли б призвести до ескалації конфлікту або продовження окупації Вірменією Агдамського району Азербайджану. Разом з тим, такий заклик не означає запровадження режиму обов’язкових санкцій проти жодної із сторін конфлікту.

Детальна інформація міститься за посиланням:

[https://undocs.org/S/RES/853\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/853(1993)).

Грузія

Резолюцією РБ ООН 876 (1993) (п.8) Рада Безпеки ООН закликала всі держави запобігати постачанню будь-якого озброєння та боєприпасів абхазькій стороні.

Детальна інформація міститься за посиланням:

[https://undocs.org/S/RES/876\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/876(1993)).

Сирія

16 лютого 2012 року Генеральна Асамблея ООН схвалила резолюцію щодо ситуації в Сирії 66/253, якою рішуче засудила „триваючі масові і системні порушення сирійською владою прав людини і основних свобод, такі як застосування сили до цивільних осіб, довільні страти, вбивства і переслідування протестуючих, правозахисників і журналістів, довільні затримання, насильні зникнення, перешкоджання доступу до отримання медичної допомоги, катування.”. Генасамблея ООН підтримала прийняте Лігою арабських держав 22 січня 2012 року рішення сприяти переходу країни за волею сирійського народу до демократичної, плюралістичної політичної системи.

У резолюціях РБ ООН 2042 (2012) і 2043 (2012) засуджуються широкомасштабні порушення прав людини сирійською владою і будь-які порушення прав людини озброєними групами та міститься заклик до всіх сторін у Сирії, включаючи опозицію, негайно припинити будь-яке збройне насилля у всіх його формах.

У резолюції РБ ООН 2118 (2013) висловлено обурення застосуванням в Сирії хімічної зброї і міститься заклик утримуватися від надання будь-якої підтримки недержавним суб’єктам, які намагаються розробляти, отримувати, виробляти, перевозити, передавати, застосовувати ядерну, хімічну або біологічну зброю і засоби її доставки (п.18). Держави також повинні заборонити своїм громадянам

закупівлю хімічної зброї, суміжного обладнання, товарів і технологій або отримання допомоги з Сирії.

У резолюції РБ ООН 2163 (2014) засуджено застосування під час поточного сирійського конфлікту важких озброєнь як Сирійськими збройними силами, так і озброєними членами опозиції в районі роз'єднання, включаючи застосування танків обома сторонами конфлікту.

У зв'язку з поставками з Сирії зброї державі-агресору - російській федерації було прийнято розпорядження КМУ від 06.04.2023 № 298-р "Про внесення пропозицій щодо застосування секторальних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до Сирійської Арабської Республіки". Станом на 02.06.2025 зазначений нормативно-правовий акт є чинним.

Малі

В п.32 резолюції РБ ООН 2164 (2014) міститься заклик до малійської влади і міжнародних партнерів вживати заходів у зв'язку з проблемою розповсюдження і незаконного обігу легких озброєнь та стрілецької зброї (ЛОСЗ) у відповідності до Конвенції ECOWAS про ЛОСЗ, боєприпасів до них та інших пов'язаних з ними матеріалів та Програми дій ООН щодо ЛОСЗ з метою забезпечення безпеки і ефективного управління запасами ЛОСЗ та їх зберігання, а також збору і знищення надлишкових озброєнь, та підкреслюється важливість повного виконання резолюцій РБ ООН 2017 (2011) і 2117 (2013).

У подальшому зазначений заклик підтверджувався відповідно до резолюцій РБ ООН 2295(2016) та 2423 (2018).

На виконання резолюції РБ ООН 2374 (2017) був запроваджений санкційний режим стосовно Малі у вигляді заборони поїздок та арешту активів. Згідно з резолюцією РБ ООН 2649 (2022) дію зазначеного санкційного режиму продовжено до 31 серпня 2023 р., а мандат відповідної Групи експертів – до 30 вересня 2023 р.

Унаслідок вето, накладеного російською федерацією 31 серпня 2023 р., дію зазначеного санкційного режиму не було продовжено. Багатопрофільна комплексна місія ООН по стабілізації ситуації в Малі (MINUSMA) була офіційно завершена відповідно до резолюції РБ ООН 2690 (2023). MINUSMA до 31 грудня 2023 року завершила виведення контингенту з цієї африканської країни. З 1 січня 2024 розпочався етап "ліквідації" Місії у країні.

На виконання резолюцій РБ ООН 2374 (2017), 2432 (2018), 2484 (2019) та 2541 (2020), було ухвалено Рішення РНБО України від 19.02.2021, введене в дію указом Президента України від 19.02.2021 № 67/2021. Станом на червень 2025 року зазначене рішення є чинним.

Санкційні обмеження були скасовані стосовно таких країн:

Кот-д'Івуар – з 28 квітня 2016 року (резолюція РБ ООН 2283)

Ліберія – з 26 травня 2016 року (резолюція РБ ООН 2288)

Еритрея – з 14 листопада 2018 року (резолюція РБ ООН 2444)

Реалізація Україною санкцій РБ ООН щодо Кот-д'Івуар, що були запроваджені постановами КМУ від 13.07.2005р. №585, від 24.06.2006р. №856, та щодо Ліберії, що були запроваджені постановами КМУ від 02.06.2004р. № 718, від 07.02.2004 р. № 147, і від 11.07.2007р. № 906, скасована постановою КМУ від 16.05.2018 № 379.

Реалізація Україною санкцій РБ ООН щодо Еритреї, що була запроваджена постановою КМУ від 17.05.2012 № 382, **скасована постановою КМУ від 26.06.2019 № 548.**

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Після вересневих терактів 2001 року в Нью-Йорку була схвалена резолюція РБ ООН **1373 (2001)**, якою визначено необхідність вжиття державами низки заходів, спрямованих на боротьбу з тероризмом.

РБ ООН запроваджено два функціональних санкційних режими для протидії постачанню зброї та відповідних матеріалів міжнародним терористичним організаціям **ІДІЛ / Аль-Каїда та руху «Талібан» (Афганістан)**, а також пов'язаним з ними особам і організаціям.

Санкційний режим щодо руху «Талібан»

У зв'язку зі зростанням загрози міжнародного тероризму у 1999 році РБ ООН встановлено ембарго на пряме або опосередковане постачання озброєнь для потреб організації «Аль-Каїда» та руху «Талібан», які на той момент діяли на території Афганістану.

Первісно резолюціями РБ ООН 1193 (1998) (п.3) і 1214 (1998) (п.10) було встановлено вимогу до всіх держав „негайно припинити поставки зброї і боєприпасів усім сторонам конфлікту” в Афганістані.

У резолюції РБ ООН 1267 (1999) головна увага акцентована на діяльності руху «Талібан».

Резолюцією РБ ООН 1333 (2000) (п.5) встановлюється, що всі держави-члени ООН «мають запобігати прямій або опосередкованій поставці, продажу та передачі на територію Афганістану, що знаходиться під контролем «Талібану», ... озброєння та пов'язаних з ним матеріальних засобів усіх видів, включаючи озброєння і боєприпаси, транспортні засоби та майно військового призначення, майно для воєнізованих формувань та запасні частини до вказаних вище засобів». Крім того, всі держави мають «перешкоджати прямому або опосередкованому продажу або постачанню ... технічних консультативних послуг, наданню допомоги чи організації навчання у зв'язку з військовою діяльністю озброєного особового складу, підконтрольного «Талібану».

Відповідно до п.6 цієї резолюції, всі зазначені заходи не застосовуються до поставок несмертоносного військового майна, призначеного виключно для гуманітарних цілей або цілей захисту, і до відповідної технічної допомоги або навчання, як погоджується заздалегідь Комітетом 1988. Зокрема, заходи, що вводяться пунктом 5 вище, не застосовуються до захисного одягу, включаючи бронежилети та військові каски, що ввозяться в Афганістан персоналом ООН, представниками засобів масової інформації і гуманітарними співробітниками тільки для їх особистого користування. Інші виключення з цього режиму відсутні.

Резолюцією РБ ООН 1390 (2002) режим санкцій, включаючи ембарго на постачання озброєнь (п.2(с)), спрямовується **виключно проти організації «Аль-Каїда», руху «Талібан» та інших пов'язаних з ними терористичних угруповань.** У цій резолюції, зокрема, зазначено, що всі держави мають вжити заходи проти членів організації «Аль-Каїда», руху «Талібан» та інших пов'язаних з ними терористичних угруповань з метою недопущення прямої або опосередкованої поставки, продажу або передачі озброєнь та пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх видів, включаючи озброєння та боєприпаси, військові транспортні

засоби і техніку, напіввійськове спорядження та запасні частини для вищезгаданої продукції, а також технічних консультаційних послуг, допомоги або організації навчання, пов'язаних з військовою діяльністю.

У зв'язку зі зростанням загрози з боку «Аль-Каїди» та її географічного поширення на інші країни світу Рада Безпеки ООН схвалила рішення про розмежування санкційних списків щодо «Талібану», з одного боку, та «Аль-Каїди», з іншого боку. Відповідний розподіл закріплено в ухвалених 17 червня 2011 року резольюціях РБ ООН 1988 (2011) (щодо руху «Талібан») та 1989 (2011) щодо «Аль-Каїди». Стосовно цих терористичних організацій також діє збройове ембарго, запроваджене резолюціями РБ ООН 1267 (1999), 1333 (2000) та 1390 (2002).

У подальшому відповідні санкційні заходи були підтверджені щодо «Талібану» та пов'язаних з ним інших осіб, груп, підприємств та організацій у резолюціях РБ ООН 2082 (2012), 2255 (2015) та заяві Голови РБ ООН S/PRST/2017/15 від 24 серпня 2017 року.

13 грудня 2024 року було ухвалено резолюцію РБ ООН 2763 (2024) щодо протидії тероризму в Афганістані.

Відповідно до пункту 1 вказаної резолюції, усі держави повинні й надалі здійснювати передбачені пунктом 1 резолюції 2255 (2015) заходи – замороження активів, заборона на поїздки і збройне ембарго – стосовно осіб і організацій, які мають відношення до "Талібан" і які включені до санкційного списку Комітету, створеного відповідно до пункту 30 резолюції 1988 (2011).

Пункт 2 передбачає продовження на 14 місяців діяльності Групи з аналітичної підтримки і моніторингу санкцій, створеної відповідно до пункту 7 резолюції 1526 (2004), відповідно до оновленого мандата, викладеного в додатку до цієї резолюції.

На виконання резолюцій РБ ООН були ухвалені постанови КМУ від 11.04.2001р. № 351 „Про виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо руху "Талібан" (Афганістан)” та від 01.06.2002р. № 749 „Про виконання резолюцій Ради Безпеки ООН щодо Усами бен Ладена, організації „Аль-Каїда” та руху „Талібан” (Афганістан)”.

Санкційний режим щодо Аль-Каїди та Ісламської держави Іраку і Леванту (ІДІЛ)

Резолюцією РБ ООН 1989 (2011) було створено окремий санкційний режим щодо терористичної організації «Аль-Каїда».

З огляду на відсутність географічної прив'язки цих санкцій п.1 знову підтверджено, що запроваджені заборони (у т.ч. збройове ембарго) застосовуються до всіх осіб, груп, підприємств та організацій, включених до відповідного контрольного списку, сформованого спеціальним Комітетом РБ ООН (наразі – Комітет 1267/1989/2253) на підставі резольюцій РБ ООН 1267 (1999), 1333 (2000) та 1390 (2002).

Таким чином, згідно з підпунктом (с) пункту 1 цієї резолюції держави-члени ООН зобов'язуються не допускати прямої або опосередкованої поставки, продажу або передачі озброєнь та пов'язаних з ними матеріальних засобів усіх видів, включаючи озброєння та боєприпаси, військові транспортні засоби і техніку, напіввійськове спорядження та запасні частини, а також технічні консультаційні послуги, допомоги або організації навчання, пов'язаних з військовою діяльністю.

Відповідні санкції не передбачають виключень та були підтверджені у резолюціях РБ ООН 2083(2012), 2161(2014), 2253(2015) (санкційний режим перейменовано у режим ІДІЛ/Аль-Каїди), 2368(2017) та 2370 (2017).

Санкційний режим щодо Аль-Каїди та ІДІЛ підтверджено та деталізовано резолюцією РБ ООН 2734 (2024). Резолюцією 2761 (2024) підтверджено чинність запровадженого попередніми резолюціями санкційного режиму.

Детальна інформація міститься за посиланням:

<https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1267>.

ПИТАННЯ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

28 квітня 2004 року була схвалена окрема резолюція РБ ООН 1540 (2004), присвячена проблематиці нерозповсюдження зброї масового знищення.

Відповідно до п.3 резолюції усі держави повинні вживати ефективних заходів з метою встановлення національного контролю для запобігання розповсюдженню ядерної, хімічної та біологічної зброї і засобів її доставки, у тому числі шляхом встановлення належного контролю над відповідними матеріалами, і з цією метою мають, зокрема:

- **встановлювати, вдосконалювати, переглядати і підтримувати належний ефективний контроль на національному рівні за експортом і транскордонним переміщенням таких предметів, включаючи належні закони і нормативні акти** щодо контролю за експортом, транзитом, транскордонним переміщенням і реекспортом, і заходи контролю за наданням засобів і послуг, що належать до такого експорту і транскордонного переміщення, таких як фінансування і транспортування, які сприяли б розповсюдженню, а також

- **запроваджувати заходи контролю за кінцевим споживачем, та встановлювати і застосовувати належні механізми кримінальної і цивільної відповідальності** за порушення таких законів і нормативних актів у сфері експортного контролю (п.3 (d)).

Пункт 10 резолюції РБ ООН 1540 (2004) закликає всі держави у відповідності до їхніх систем правового регулювання і законодавства та у відповідності до міжнародного права вживати спільні заходи з метою запобігання незаконному обігу ядерної, хімічної та біологічної зброї, засобів її доставки і відповідних матеріалів.

24 вересня 2009 року була схвалена резолюція РБ ООН 1887 (2009), яка закликає країни **запровадити більш жорсткі національні заходи контролю за експортом чутливих товарів і технологій ядерного паливного циклу** (п.13).

У п.20 цієї резолюції, міститься заклик до держав вимагати в якості умови для ядерного експорту, щоб держава-отримувач погодилася з тим, що у випадку припинення нею дії Угоди про гарантії МАГАТЕ, гарантії будуть продовжувати діяти стосовно будь-якого ядерного матеріалу і обладнання, що надійшло до припинення дії угоди, а також стосовно будь-якого ядерного матеріалу, виробленого з використанням такого матеріалу і обладнання.

В п.27 держави закликаються вжити всіх можливих заходів на національному рівні з метою **запобігання фінансуванню діяльності з розповсюдження і відповідних поставок, посилення заходів експортного контролю, забезпечення збереження чутливих матеріалів, а також контролю за доступом до нематеріальних передач технологій.**

У резолюції РБ ООН 2325 (2016), схваленій за підсумками Всеохоплюючого огляду стану імплементації резолюції РБ ООН 1540 (2004), зазначено, зокрема, що Комітет 1540 братиме до відома в своїй роботі, коли це доречно, постійно мінливий характер ризиків розповсюдження, включаючи використання недержавними суб'єктами стрімкого прогресу в області науки, техніки і міжнародної торгівлі для цілей розповсюдження (п.8).

В п.11 цієї резолюції міститься заклик до Комітету 1540 продовжувати вивчати і розробляти підхід щодо здійснення та складання звітності, що враховує специфіку держав, зокрема в тому, що стосується їх здатності виробляти і експортувати відповідні матеріали, з метою спрямування зусиль і ресурсів в першу чергу в ті області, де вони найбільш затребувані.

Згідно з п.12 Комітет 1540 продовжуватиме свої зусилля щодо сприяння повному виконанню всіма державами резолюції РБ ООН 1540 (2004), використовуючи свою програму роботи, яка включає в себе складання і загальний аналіз інформації про хід виконання державами резолюції РБ ООН 1540 (2004) і охоплює всі аспекти пунктів 1, 2 і 3 цієї резолюції, зокрема відзначаючи необхідність приділення більшої уваги таким заходам: недопущення потрапляння біологічної, хімічної і ядерної зброї до недержавних суб'єктів; попередження фінансування діяльності з розповсюдження; забезпечення обліку і гарантування безпеки відповідних матеріалів; контроль на національному рівні над експортом і транскордонним переміщенням відповідних товарів.

В п.13 міститься заклик до держав забезпечувати контроль за доступом до передачі технологій та інформації, які можуть бути використані для створення ЗМЗ та засобів її доставки, а в п.14 підтверджується рішення про те, що всі держави повинні застосовувати ефективні заходи з метою встановлення національного контролю для запобігання розповсюдженню ядерної, хімічної або біологічної зброї та засобів її доставки, в тому числі шляхом встановлення належного контролю над відповідними матеріалами, і закликає держави, які ще не зробили цього, приступити до якнайшвидшої розробки ефективних національних контрольних списків для виконання резолюції РБ ООН 1540 (2004).

Детальна інформація міститься за посиланням:

<https://www.un.org/en/sc/1540/resolutions-committee-reports-and-SC-briefings/security-council-resolutions.shtml>.

ЛЕГКІ ОЗБРОЄННЯ ТА СТРІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ (ЛОСЗ)

26 вересня 2013 року була схвалена окрема резолюція РБ ООН 2117 (2013), присвячена проблематиці ЛОСЗ. В п.2 даної резолюції держави закликаються дотримуватися встановлених РБ ООН збройних ембарго і вживати відповідних заходів, включаючи усі правові й адміністративні заходи для боротьби з будь-якою діяльністю, що порушує такі ембарго. В п.9 Рада Безпеки підтверджує своє рішення про те, що держави повинні припинити постачання озброєнь, включаючи ЛОСЗ, терористам. В п.18 підкреслено необхідність повної і ефективної імплементації державами на національному, регіональному і міжнародному рівнях Програми дій ООН із запобігання і протидії незаконній торгівлі ЛОСЗ у всіх її аспектах та боротьби з нею і Міжнародного документа, що дозволяє державам своєчасно і надійно виявляти і відстежувати незаконні ЛОСЗ (Міжнародний документ з відстежування).

22 травня 2015 року була схвалена резолюція РБ ООН 2220 (2015), якою визнається необхідність прийняття державами-членами необхідних законів, правил

та адміністративних процедур для забезпечення ефективного контролю за експортом, імпортом, транзитом та подальшою передачею ЛОСЗ з метою уникнення незаконної торгівлі чи перенаправлення озброєнь тим, кому вони не призначені (п.10). Пункт 12 резолюції містить заклик до держав-членів здійснити необхідні заходи для регламентації брокерських послуг при торгівлі ЛОСЗ. У пунктах 19-20 підтверджується рішення про те, що держави повинні припинити поставки зброї, включаючи ЛОСЗ, терористам, озброєним групам та злочинним мережам, які здійснюють напади на цивільних осіб та цивільні об'єкти.

Програма дій ООН із запобігання і протидії незаконній торгівлі ЛОСЗ у всіх її аспектах та боротьби з нею (далі – Програма дій) була ухвалена у 2001 році на Конференції ООН з проблем незаконної торгівлі ЛОСЗ.

Зазначений міжнародний документ є політично зобов'язуючим і спрямований на обмеження розповсюдження незаконних ЛОСЗ. Він містить в собі широкий спектр заходів і рекомендацій, які зобов'язалися виконати держави-члени на національному, регіональному і глобальному рівнях. До таких заходів належать розробка, запровадження і вдосконалення законодавчої бази та адміністративних процедур з метою забезпечення ефективного контролю над процесом виробництва ЛОСЗ, а також над експортом, імпортом, транзитом і реекспортом зазначеного виду озброєнь для попередження незаконного виробництва та нелегального обігу. Держави-члени зобов'язалися розвивати міжнародне співробітництво і допомогу з метою нарощування потенціалу держав у виявленні та відстеженні незаконних ЛОСЗ.

Програма дій не містить і не передбачає схвалення будь-яких заходів, спрямованих проти законної торгівлі, виробництва і володіння зброєю.

У 2005 році в рамках Генеральної Асамблеї ООН був схвалений «Міжнародний документ, що дозволяє країнам своєчасно та надійно виявляти та відстежувати незаконні ЛОСЗ» (Міжнародний документ з відстежування), який з часу свого прийняття розглядається у зв'язці з Програмою дій. Міжнародний документ з відстежування є також політично-зобов'язуючим інструментом і містить положення, які стосуються маркування нової продукції і засобів, що знаходяться в державних сховищах, а також маркування на етапі їх імпорту. У ньому не охоплені питання, що стосуються маркування і відстежування боєприпасів.

2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ ЯК ДЕРЖАВИ-УЧАСНИЦІ ОБСЄ

25 листопада 1993 року були схвалені Принципи ОБСЄ, що регулюють передачу звичайних боєприпасів, в яких, серед іншого, держави-учасниці ОБСЄ задекларували, що при розгляді пропозицій щодо передач озброєнь вони братимуть до уваги:

- дотримання прав людини в країні-отримувачі;
- внутрішню та регіональну ситуацію в країні-отримувачі і навколо неї з точки зору наявності напруженості або збройних конфліктів;
- практику дотримання країною-отримувачем міжнародних зобов'язань, що стосуються, зокрема, незастосування сили, а також нерозповсюдження або інших питань контролю над озброєннями та роззброєння;
- потреби країни-отримувача щодо забезпечення її здатності на індивідуальну і колективну самооборону у відповідності до статті 51 Статуту ООН;
- законні потреби внутрішньої безпеки країни-отримувача тощо.

Відповідно до згаданого документа, кожна держава-учасниця ОБСЄ буде утримуватися від передач озброєнь, які могли б, зокрема:

- становити загрозу національній безпеці інших держав;
- суперечити її міжнародним зобов'язанням, зокрема стосовно санкцій РБ ООН;
- вести до затягування або загострення будь-якого наявного збройного конфлікту, беручи до уваги законні потреби самооборони;
- сприяти створенню регіональної нестабільності;
- бути використані не за призначенням в країні-отримувачі;
- використовуватися з репресивною метою;
- підтримувати або заохочувати тероризм;
- використовуватися з іншою метою, окрім задоволення законних потреб оборони і безпеки країни-отримувача.

20 листопада 2000 року держави-учасниці ОБСЄ схвалили Документ ОБСЄ про легкі озброєння та стрілецьку зброю, в якому перелічені вище зобов'язання були видозмінені і доповнені.

26 травня 2004 року були схвалені Принципи ОБСЄ, що стосуються контролю за експортом переносних зенітно-ракетних комплексів (ПЗРК), в яких викладені процедури і обмеження, що стосуються експортно-імпортних операцій стосовно зазначених товарів військового призначення. Вказані Принципи були розроблені на основі затверджених у рамках Вассенаарської домовленості „Елементів контролю за експортом ПЗРК”.

4 грудня 2013 року були схвалені оновлені Принципи ОБСЄ, що регулюють нерозповсюдження (попередня версія Принципів була ухвалена у 1994 році). Зазначений документ містить низку положень, які закликають держави-учасниці ОБСЄ до належного дотримання Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, керівних документів міжнародних режимів експортного контролю, конвенцій про заборону хімічної та біологічної зброї, резолюцій РБ ООН 1540 (2004) і 1887 (2009).

Варто відзначити, що **рішення ОБСЄ мають політично зобов'язуючий характер.**

3. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ МІЖНАРОДНИХ РЕЖИМІВ ЕКСПОРТНОГО КОНТРОЛЮ

Україна є учасницею всіх п'яти діючих на сьогодні міжнародних режимів експортного контролю:

- Вассенаарська домовленість (ВД);
- Режим контролю за ракетними технологіями (РКРТ);
- Група ядерних постачальників (ГЯП);
- Комітет Цангера (КЦ);
- Австралійська група (АГ).

Відповідно до взятих на себе зобов'язань у рамках зазначених режимів та затверджених контрольних переліків, Україна забезпечує належний контроль за експортом:

- звичайних озброєнь (товарів військового призначення) та пов'язаних з ними товарів подвійного використання (ВД);
- ракетного обладнання і технологій (РКРТ);

- ядерних і спеціальних неядерних матеріалів, обладнання та установок для їх виробництва, а також окремих видів інших матеріалів, обладнання, програмного забезпечення та технологій, що можуть бути використані для створення ядерної зброї чи ядерних вибухових пристроїв (ГЯП, КЦ);

- матеріалів, обладнання і технологій подвійного призначення, які можуть бути використані для створення хімічної та біологічної зброї (АГ).

Конкретний порядок контролю за міжнародними передачами звичайних озброєнь (товарів військового призначення) був затверджений постановою КМУ від 20.11.2003 № 1807 „Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення” з відповідними змінами і доповненнями. Порядок контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання, які можуть бути використані при створенні ЗМЗ та засобів її доставки, був затверджений постановою КМУ від 28.01.2004 № 86 „Про затвердження Порядку здійснення державного контролю за міжнародними передачами товарів подвійного використання” з відповідними змінами і доповненнями.

4. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ ДНЯЗ, КБТЗ, КХЗ, ОТТАВСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ, КОНВЕНЦІЇ ПРО „НЕГУМАННУ” ЗБРОЮ

Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ)

Згідно із статтею II ДНЯЗ, держави-учасниці Договору, які не володіють ядерною зброєю, зобов'язуються **не приймати передачі** ядерної зброї або інших ядерних вибухових пристроїв, не виробляти їх **та не приймати будь-якої допомоги** у їх виробництві.

Згідно з пунктом 2 статті III ДНЯЗ, держави-учасниці Договору зобов'язуються **не передавати**: а) ядерний матеріал чи б) обладнання або матеріал, спеціально призначені чи підготовлені для обробки, використання або виробництва ядерного матеріалу – будь-якій державі, яка не володіє ядерною зброєю, для мирних цілей, якщо ця держава не має угоди з МАГАТЕ про всеохоплюючі гарантії стосовно її мирної ядерної діяльності.

Конвенція про заборону розробки, виробництва і накопичення бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про її знищення (КБТЗ)

Згідно із статтею I КБТЗ, держави-учасниці Конвенції зобов'язуються не розробляти, не виробляти, не накопичувати, **не отримувати** і не зберігати: 1) біологічні агенти або токсини таких видів і у такій кількості, що не призначені для профілактичних, захисних чи інших мирних цілей; 2) зброю, обладнання або засоби доставки, призначені для використання таких агентів або токсинів у ворожих цілях чи у збройних конфліктах.

Згідно зі статтею III КБТЗ, держави-учасниці Конвенції зобов'язуються **не передавати і не допомагати** будь-якій державі чи міжнародній організації у виробництві або набутті згаданих агентів, токсинів, зброї, обладнання чи засобів доставки.

Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення (КХЗ)

Відповідно до пункту 1 статті 1 КХЗ, кожна держава-учасниця цієї Конвенції зобов'язується не розробляти, не виробляти, **не отримувати** іншим чином, не накопичувати і не зберігати хімічної зброї та **не передавати** її будь-кому.

Разом з тим, відповідно до пункту 1 статті 6 КХЗ, держави **мають право** розробляти, виробляти, **отримувати** іншим чином, зберігати, **передавати** і використовувати токсичні хімікати та їх прекурсори з метою, що не забороняється цією Конвенцією.

У додатку до КХЗ щодо виконання і перевірки (розділ В частини VI, розділ С частини VII, розділ С частини VIII) викладені зобов'язання держав-учасниць Конвенції стосовно обмежень на міжнародні передачі хімікатів списків 1, 2 і 3.

Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення (Оттавська конвенція)

Відповідно до пункту 1 статті 1 Оттавської конвенції, кожна держава-учасниця зобов'язується не розробляти, не виробляти, **не набувати** іншим чином, не накопичувати, не зберігати і нікому **не передавати, прямо чи опосередковано, протипіхотні міни**.

Разом з тим, відповідно до статті 3 Конвенції, зберігання або передача певної кількості протипіхотних мін з метою розробки методів виявлення мін, розмінування або знищення мін та навчання цим методам **дозволені**. Кількість таких мін не повинна перевищувати мінімального об'єму, абсолютно необхідного для досягнення вищезгаданих цілей. Крім того, відповідно до цієї ж статті, передача протипіхотних мін з метою їх знищення також **дозволена**.

Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію (Конвенція про „негуманну” зброю)

Стаття 9 Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв (Протокол II), що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію, передбачає наступне:

„В інтересах сприяння цілям цього Протоколу кожна Висока Договірна Сторона:

- a) зобов'язується не передавати будь-яку міну, застосування якої забороняється цим Протоколом;
- b) зобов'язується не передавати жодної міни жодному отримувачу, окрім держави або державної установи, уповноваженої отримувати такі передачі;
- c) зобов'язується проявляти стриманість при передачі будь-якої міни, застосування якої обмежується цим Протоколом. Зокрема, кожна Висока Договірна Сторона зобов'язується не передавати ніяких протипіхотних мін державам, не зв'язаним цим Протоколом, якщо тільки держава-отримувач не погоджується застосовувати цей Протокол; та
- d) зобов'язується забезпечувати, щоб будь-яка передача відповідно до цієї статті здійснювалася при повному дотриманні відповідних положень цього Протоколу і відповідних норм міжнародного гуманітарного права як країнами, що передають, так і країнами-отримувачами.”

5. ЗАСТЕРЕЖЕННЯ, ЯКІ ДОЦІЛЬНО БРАТИ ДО УВАГИ В КОНТЕКСТІ КУРСУ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКУ ІНТЕГРАЦІЮ

Перелік країн та організацій, стосовно яких діють обмеження ЄС на торгівлю озброєннями

№	Країна/організація	Санкції, обмеження
1.	Афганістан (Талібан)	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
2.	Міжнародні терористичні організації (Аль-Каїда, ІДІЛ)	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
3.	Білорусь	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг, заборона експорту обладнання для внутрішніх репресій.
4.	Китай	Ембарго на торгівлю озброєннями.
5.	Центральноафриканська Республіка	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
6.	Демократична Республіка Конго	Ембарго на поставки озброєнь та пов'язаних з ними матеріалів неурядовим структурам та особам, що діють в ДРК, а також заборона на надання відповідних послуг.
7.	Гаїті	Збройове ембарго, що стосується стрілецької зброї та легких озброєнь та боєприпасів, надання відповідної технічної допомоги, фінансової та іншої допомоги.
8.	Іран	Ембарго на поставки озброєнь і відповідних матеріалів, практично всіх виробів і технологій подвійного призначення. Ембарго на товари та технології, що можуть сприяти процесам збагачення урану, діяльності, пов'язаної з переробкою і важкою водою, розробкою систем доставки ядерної зброї, а також іншій діяльності, що є предметом стурбованості МАГАТЕ. Ембарго щодо поставок обладнання для внутрішніх репресій.
9.	Ірак	Підтвердження ембарго на поставки озброєнь та пов'язаних з ними матеріалів.
10.	КНДР	Ембарго на поставки озброєнь, відповідних матеріалів, окремих виробів і технологій подвійного призначення. Додаткове ембарго на окремі товари та технології, що можуть сприяти програмам розвитку ядерних технологій, розробці балістичних ракет та зброї масового знищення. Заборона на закупівлю озброєння, відповідних виробів, товарів та технологій. Необхідність надання попередніх повідомлень про відповідні вантажі з/до КНДР.
11.	Ліван	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
12.	Лівія	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг. Необхідність надання попередніх повідомлень про відповідні вантажі з/до Лівії. Заборона експорту обладнання для внутрішніх репресій.
13.	Бірма (М'янма)	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг. Заборона експорту обладнання для внутрішніх репресій.

14.	Російська Федерація	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг. Ембарго на поставки товарів і технологій подвійного використання для військового кінцевого використання або для військового кінцевого користувача. Заборона імпорту з Росії озброєнь та пов'язаних з ними матеріалів.
15.	Сомалі	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг. Можливість інспектування та необхідність надання попередніх повідомлень про відповідні вантажі з/до Сомалі.
16.	Сирія	Ембарго на поставки обладнання, що може бути використане для внутрішніх репресій. Заборона на імпорт озброєнь і пов'язаних з ними матеріалів. У відповідь на зміну влади у Сирії, Рада ЄС 24 лютого 2025 року вирішила призупинити низку обмежувальних заходів у ключових сферах енергетики, транспорту та фінансів. Залишаються чинними санкції, пов'язані з режимом Асада, сектором хімічної зброї та незаконною торгівлею наркотиками, а також низка секторальних заходів, таких як торгівля зброєю, товари подвійного використання, обладнання для внутрішніх репресій, програмне забезпечення для перехоплення та спостереження.
17.	Південний Судан	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
18.	Судан	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
19.	Україна	Заборона імпорту товарів з Криму і Севастополя.
20.	Венесуела	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
21.	Ємен	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг.
22.	Зімбабве	Ембарго на поставки озброєнь, пов'язаних з ними матеріалів та послуг. Заборона експорту обладнання для внутрішніх репресій.

Більш детальна інформація щодо введених ЄС обмежень на торгівлю озброєннями (включаючи посилання на конкретні ухвалені рішення) доступна за адресою: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

6. ЗАСТЕРЕЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ІЗ США

Країни, визначені Державним секретарем США як такі, що неодноразово сприяли актам міжнародного тероризму, підпадають під дію трьох законодавчих актів США: статті 6(j) Закону про регулювання експорту (Export Administration Act), статті 40 Закону про контроль за експортом озброєнь (Arms Export Control Act), статті 620A Закону про міжнародну допомогу (Foreign Assistance Act). Відповідно до вимог вказаних нормативних актів, на ці країни накладаються санкції чотирьох категорій: обмеження у сфері надання допомоги з боку США;

заборона на експорт і продаж озброєнь, контроль за експортом товарів подвійного використання; різного роду фінансові та інші обмеження.

Станом на червень 2025 року до числа країн-спонсорів тероризму США відносять наступні:

<i>Куба</i>	з 12 січня 2021 року,
<i>Сирія</i>	з 29 грудня 1979 року,
<i>Іран</i>	з 19 січня 1984 року,
<i>КНДР</i>	з 20 листопада 2017 року.

Судан був виключений з переліку держав-спонсорів тероризму 14 грудня 2020 року.

Інформація про перелік країн-спонсорів тероризму та накладені на них обмеження міститься на сайті Державного департаменту США за посиланням <https://www.state.gov/state-sponsors-of-terrorism/>.

Важливо також зазначити, що 20 січня 2016 року Україна надала Сполученим Штатам письмові гарантії непередачі товарів військового призначення до держав, визначених Вашингтоном спонсорами тероризму.

Для України також важливо, що експорт/реекспорт до цих країн товарів подвійного призначення, які містять понад 10% комплектуючих американського походження, потребує ліцензії Міністерства торгівлі США. З огляду на те, що калькуляція відсотків є доволі складною, Міністерство торгівлі Сполучених Штатів рекомендує звертатися за роз'ясненнями у кожному конкретному випадку експорту/реекспорту до цих країн товарів подвійного призначення американського походження для отримання висновку щодо можливості такої експортної операції без американського ліцензування. У випадку невідповідності такої передачі вимогам законодавства США в галузі експортного контролю відповідна країна/установа може потрапити під дію вторинних санкцій США.

Інформацію про торговельні обмеження по відношенню до окремих країн можливо знайти на сайті Міністерства фінансів США за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information>.

Зокрема, станом на липень 2024 року обмеження у різних сферах, включаючи торгівлю озброєннями, застосовуються по відношенню до таких держав:

- **Афганістан** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/afghanistan-related-sanctions>;
- **Білорусь** (встановлені 19.06.2006р.). Детальна інформація про торговельні обмеження щодо Білорусі міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/belarus-sanctions>;
- **Балканські країни** (у відповідності до Виконавчого указу 13219 від 27.06.2001р., з поправками від 29.05.2003, а також змінами та доповненнями відповідно до Виконавчих указів 14033 від 08.06.2021 та 14140 від 08.01.2025). Детальна інформація про торговельні обмеження щодо країн регіону міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/balkans-related-sanctions>;

- **Центрально-Африканська Республіка.** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/central-african-republic-sanctions>;
- **Куба.** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/cuba-sanctions>;
- **Демократичної Республіки Конго** (встановлені Виконавчим указом 13413 від 27.10.2006р.). Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/democratic-republic-of-the-congo-related-sanctions>;
- **Іран.** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/iran-sanctions>;
- **Ірак** (запроваджені за наслідками вторгнення Іраку в Кувейт 2 серпня 1990 року, відповідно до Положень 31 C.F.R. part 575 з поправками від 13.09.2010р. та Виконавчих указів 13303 від 22.05.2003р., 13315 від 28.08.2003р., 13350 від 29.07.2004р., 13364 від 29.11.2004р., 13438 від 17.07.2007р., за виключенням постачань для Уряду Іраку, армії США та їх союзників). Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/iraq-related-sanctions>;
- **Китайська Народна Республіка** Нормативно правовими актами США від 07.06.1989 №54FR24539 та від 22.07.1993 №58FR39280 встановлено обмеження на постачання товарів військового призначення до КНР. Відповідно до Виконавчого Указу Президента США від 03.06.2021 № 14032, яким розширюється дія Виконавчого Указу Президента США від 12.11.2020 № 13959 запроваджено санкції до компаній китайського військово-промислового комплексу. Детальна інформація про обмеження щодо цих компаній міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/chinese-military-companies-sanctions>;
- **Ліван** (відповідно до Виконавчого указу 13441 від 01.08.2007р.). Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/lebanon-related-sanctions> ;
- **Лівія.** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/lebanon-related-sanctions>;
- **Малі.** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/mali-related-sanctions>;
- **М'янма.** Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/burma>;
- **Нікарагуа.** Відповідно до Виконавчого Указу Президента США від 24.10.2022 № 14088 запроваджено додаткові заходи відповідно до загроз національній безпеці у зв'язку з ситуацією в Нікарагуа. Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/nicaragua-related-sanctions>;

- **Північна Корея** (запроваджені Виконавчим указом 13466 від 26.06.2008 у зв'язку з небезпекою поширення Пхеньяном матеріалів, що можуть бути використані у створенні зброї масового знищення). Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/north-korea-sanctions>;
- **Ефіопія**. Відповідно до Виконавчого Указу Президента США від 17.09.2021 № 14046 запроваджено обмежувальні заходи, пов'язані з гуманітарної кризою та порушенням прав людини у Ефіопії. Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/ethiopia>;
- **Сомалі**. Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/somalia-sanctions>;
- **Судан** (санкційний режим США щодо Судану встановлений у 1997 році Виконавчим указом 13067, який запровадив всеохоплююче торговельне ембарго і заблокував активи уряду Судану. У 2006 році був виданий Виконавчий указ 13400, спрямований проти сторін, задіяних у конфлікті в регіоні Дарфур). Додаткова інформація щодо санкцій стосовно Судану/Дарфуру знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/sudan-and-darfur-sanctions>;
- **Південний Судан**. Додаткова інформація щодо санкцій стосовно Південного Судану знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/south-sudan-related-sanctions>;
- **Сирія** (ця країна визначена США як держава-спонсор тероризму з грудня 1979 року. Додаткові санкції та обмеження були запроваджені у 2004 році Виконавчим указом 13338 і спрямовані проти політики уряду Сирії щодо підтримки тероризму, продовження окупації Лівану, продовження ракетних програм і програм щодо зброї масового знищення та підризу зусиль США й інших країн щодо стабілізації в Іраку. З початку народних заворушень в Сирії у березні 2011 року та у зв'язку з масовим насильством та порушеннями прав людини, уряд США запроваджував нові санкції проти сирійського керівництва. У подальшому окремі елементи санкційного режиму були послаблені з метою підтримки сирійської опозиції і народу Сирії). Останні зміни до санкційного режиму щодо Сирії були внесені 23 травня 2025 року в документі «Авторизація транзакцій, заборонених сирійськими санкційними правилами або що стосуються певних заблокованих осіб». Детальна інформація про торговельні обмеження щодо Сирії міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/syria-sanctions>;
- **росія/через агресію в Україну** (встановлені Виконавчими указами 13660 від 06.03.2014р., 13661 від 17.03.2014р., 13662 від 20.03.2014р., 13685 від 19.12.2014р., 13849 від 20.09.2018, 13883 від 03.08.2019, 14065 від 21.02.2022, 14066 від 08.03.2022, 14068 від 11.03.2022 та 14071 від 06.04.2022),. Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/ukraine-russia-related-sanctions>. Щодо росії запроваджені санкції, спрямовані проти “шкідливої зовнішньої активності”, детальна інформація щодо яких міститься

за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/russian-harmful-foreign-activities-sanctions>;

- **Венесуела** (у відповідності до Виконавчого указу 13692 від 09.03.2015). Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/venezuela-related-sanctions> ;
- **Ємен** (встановлені Виконавчим указом 13611 від 16.05.2012). Детальна інформація про обмеження щодо цієї країни міститься за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/yemen-related-sanctions>.

Санкційні обмеження були скасовані стосовно таких країн:

Кот Д'Івуар 14 вересня 2016 року,
Зімбабве 17 квітня 2024 року.

Санкційні обмеження США передбачають наступне:

1. Жодне міністерство або агентство уряду США не може вести переговори або вступати у будь-які контакти з іноземними компаніями та фізичними особами (а також їх правонаступниками, підрозділами та дочірніми структурами), що знаходяться під санкціями, щодо постачання їм або закупівлі у них будь-яких товарів, технологій та послуг.

2. Жодне міністерство або агентство уряду США не може надавати підтримку цим іноземним компаніям, а ці компанії не можуть брати участь у будь-якій програмі з надання підтримки та допомоги, що здійснюється урядом США.

3. Уряд США не може продавати зазначеним іноземним компаніям та фізичним особам продукцію, яка входить до переліку озброєнь США (станом на 8 серпня 1995 року). Усі торгові операції на постачання цим компаніям товарів та послуг військового призначення скасовуються.

4. Не видаватимуться нові ліцензії на передачу зазначеним компаніям та фізичним особам товарів, експорт яких регулюється Законом про контроль за експортом від 1979 року або Положеннями про контроль за експортом. Дія чинних таких ліцензій призупиняється.

Крім того, існують наступні додаткові санкційні обмеження щодо певних країн, організацій/установ та осіб:

- «Протидія противникам Америки через санкції». Відповідний закон (<https://congress.gov/115/plaws/publ44/PLAW-115publ44.pdf>) проголосований Конгресом 3 січня 2017 року, набув чинності 2 серпня 2017 року. Передбачає запровадження додаткових обмежень проти **Ірану, Росії та Північної Кореї**. Детальна інформація про відповідні санкції знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/countering-americas-adversaries-through-sanctions-act-related-sanctions>;
- «Санкції проти наркоторговців». Введені в дію 21 жовтня 1995 році відповідно до Виконавчого указу №12978 та мали на меті блокування активів **колумбійських** наркокартелів. Детальна інформація знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/counter-narcotics-trafficking-sanctions>;
- «Санкції, спрямовані на протидію тероризму». Введені в дію 25 вересня 2001 року Виконавчим указом №13224, спрямовані проти організацій та осіб, які

вважаються Сполученими Штатами терористами чи такими, що підтримують терористів. Детальна інформація знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/counter-terrorism-sanctions>. Обсяги та характер санкцій оновлені Виконавчим указом №13886 від 10 вересня 2019 року. Останнє оновлення переліку осіб та організацій, які підпадають під санкції, оновлювався 31 жовтня 2017 року – до нього був включений іранський Корпус охоронців ісламської революції (https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/fr82_50313.pdf).

- «Кібер-санкції». Введені в дію 1 квітня 2015 року Виконавчим указом №13694 та спрямовані на блокування активів осіб, які проводять ворожу діяльність у кібер-просторі. Детальна інформація знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/sanctions-related-to-significant-malicious-cyber-enabled-activities>;
- «Глобальні санкції ім. Магнітського» передбачають поширення обмеження «Акту Магнітського» не лише на російських чиновників, але на представників влади будь-якої країни, які грубо порушують права людини. Детальна інформація знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/the-magnitsky-sanctions>;
- «Санкції з метою недопущення розповсюдження ЗМЗ». Запроваджені відповідно до Виконавчого указу №12938 від 14 листопада 1994 року з метою блокування активів особам, які підозрювалися у контрабанді ЗМЗ та її компонентів. Санкції розширені відповідно до Виконавчого указу №13382 від 28 червня 2005 року та поширені на низку організацій Ірану, Сирії та Північної Кореї. Детальна інформація щодо санкцій знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/non-proliferation-sanctions>. Додаткові роз'яснення щодо санкційної політики проти порушників режимів нерозповсюдження ЗМЗ можна отримати на офіційному сайті Державного департаменту США за посиланням <https://www.state.gov/t/isn/c15231.htm>.
- «Санкції проти нелегальних торговців алмазами». Введені в дію Виконавчим указом №13312 від 29 липня 2003 року. Детальна інформація щодо санкцій знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/rough-diamond-trade-controls>.
- «Санкції щодо заручників і неправомірно затриманих громадян США». Введені в дію Виконавчим указом №14078 від 19 липня 2022 року «Активізація зусиль щодо повернення заручників і незаконно затриманих громадян США додому». Детальна інформація щодо санкцій знаходиться за посиланням <https://ofac.treasury.gov/sanctions-programs-and-country-information/hostages-and-wrongfully-detained-us-nationals-sanctions>

Відповідно до чинних санкційних обмежень Сполучені Штати утримують та постійно оновлюють такі списки осіб, установ/організацій:

- Список осіб, яким заборонені експортні операції (Specially Designated Nationals List) – містить перелік осіб та організацій, яким відмовлено у привілеї здійснювати експортні операції. Список знаходиться за посиланням <https://sanctionslist.ofac.treas.gov/Home/SdnList>.

- Список установ, які підпадають під обмеження та підлягають додатковій перевірці (Entity List) – містить перелік осіб, організацій, державних установ, які мають проходити додаткову перевірку для отримання дозволу на експорт товарів військового та подвійного призначення. Список знаходиться за посиланням <https://www.bis.doc.gov/index.php/forms-documents/regulations-docs/federal-register-notices/federal-register-2014/957-744-suppl-4-1/file>.

- Перелік осіб, позбавлених права на здійснення експортних операцій згідно з Законодавством США про міжнародну передачу озброєнь (List of Parties Debarred Pursuant to the ITAR). Список знаходиться за посиланням <https://www.pmddtc.state.gov/compliance/debar.html>.

- Перелік фізичних/юридичних осіб, якими володіють або які контролюють особи, що діють від імені підсанкційних країн (Specially Designated Nationals And Blocked Persons List (SDN). Список знаходиться за посиланням <https://www.treasury.gov/ofac/downloads/sdnlist.pdf>.

- Перелік осіб, які підпадають під дію секторальних санкцій (Sectoral Sanctions Identifications (SSI) List) – перелік російських посадовців, які підпадають під дію обмежень у зв'язку з агресією проти України. Перелік знаходиться за посиланням https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/SDN-List/Pages/ssi_list.aspx.

- Перелік осіб, які підпадають під дію обмежень згідно з антиіранськими санкціями. Перелік знаходиться за посиланням <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/programs/pages/iran.aspx#part561>.

- Консолідований контрольний список Міністерства торгівлі США (Consolidated Screening List). Містить перелік осіб та установ, контакти з якими підпадають під обмеження Міністерства фінансів, Міністерства торгівлі та Державного департаменту США. Перевірити наявність установи чи особи у зазначеному списку можна за посиланням <https://www.trade.gov/data-visualization/csl-search>.

З метою забезпечення відповідності міжнародних передач товарів військового/подвійного призначення законодавству США необхідно також перевіряти відповідні трансакції за посиланням <https://www.bis.doc.gov/>.

Матеріал підготовлено з урахуванням листів МЗС:

від 16.10.2018	№ 414/17-126-1385	від 08.02.2021	№ 414/15-126-7359
від 05.08.2021	№ 414/15-126-57493	від 01.09.2022	№ 413/14-194/015-66410
від 03.10.2022	№ 413/14-194/015-77258	від 04.11.2022	№ 4132/413-194/015-89834
від 26.01.2023	№ 413/14-194/015-9164	від 26.05.2023	№ 413/14-194/015-60760
від 14.06.2023	№ 4132/413-194/015-69492	від 22.06.2023	№ 413/14-194/015-73232
від 23.06.2023	№ 413/14-194/015-73690	від 02.08.2023	№ 4132/413-194/015-90907
від 04.08.2023	№ 413/14-194/015-91801	від 13.09.2023	№ 413/14-194/015-109099
від 05.10.2023	№ 413/14-194/015-118739	від 24.10.2023	№ 4132/413-194/015-127324
від 03.01.2024	№ 4132/413-194/015-980	від 19.01.2024	№ 413/14-194/015-8233
від 01.08.2024	№ 4132/413-194/015-105126	від 15.08.2024	№ 414/15-126-111013
від 30.12.2024	№ 414/15-126-172902	від 11.06.2025	№ 414/15-126-69226